

*Белей Н., старший викладач
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна*

*Кулак Н.,
К.н. з держ.у., заступник декана факультету
підприємництва і права КНУТД*

*Вітковський Ю.,
к.е.н., доц.
Харківський національний технічний університет
сільського господарства ім. П.Василенка
м. Харків, Україна*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Поглиблення процесів європейської інтеграції, що вилилось у кілька хвиль розширення цього об'єднання наприкінці минулого та на початку цього століття, а також вихід на новий рівень співробітництва ЄС із низкою сусідніх країн, включаючи підписання Угоди про Асоціацію з Україною, актуалізує проблематику пошуку сучасних засобів та інструментів адаптації економік низки держав, які претендують на членство в ЄС, до умов його регіональної та спільної аграрної політики.

В першу чергу, це стосується підвищення вимог до якості цілої низки товарів, зокрема, сільськогосподарської продукції, а також підвищення рівня конкуренції в межах продовольчого ринку, що потягне за собою низку нових завдань перед його суб'єктами, щодо підвищення власної конкурентоспроможності. Беручи ж до уваги той факт, що сільськогосподарське виробництво сьогодні складає основу економічного розвитку сільських територій у переважній більшості держав, які межують з ЄС, перед цими державами, включаючи Україну, неминуче постає проблема підвищення ефективності функціонування власної сільської економіки. [1]

Найбільше цей вплив відчувають на собі прикордонні області, зокрема, і Закарпатська, яка має унікальне сусідське розміщення, адже вона єдина прикордонна область України, яка межує з чотирма європейськими державами – Угорщиною, Словаччиною, Польщею та Румунією.

Значна частина агровиробників, передусім фермерські господарства та особисті господарства населення, стикнулися з необхідністю збільшувати інвестиції в модернізацію власного виробництва, приводячи його у відповідність із вимогами та стандартами ЄС. Саме фермерські господарства

є одним із тих важелів регулювання, який допомагає у розв'язанні соціально-економічних проблем в економіці регіону. З їх допомогою стають можливими більш глибокі структурні зрушення в господарюванні регіону, розвивається конкуренція, знижується рівень безробіття, зростають експортно-імпортні можливості. Ті з них, які виявляються не готовими забезпечувати належного зростання конкурентоспроможності своєї продукції, цілком реально можуть опинитися поза межами аграрного ринку. Це створить додаткове соціальне та економічне навантаження на сільські території, передусім у тих регіонах, де частка дрібних товаровиробників є відносно великою, наприклад на прикордонних сільських територіях, локалізованих у передгірній та гірській зонах, у тому числі в областях Західного регіону України.

Особливого значення набуває проблема продовольчого забезпечення населення в різних країнах світу, яка з кожним роком відчувається дедалі гостріше. Це спричиняє актуальність проблеми просування інтересів прикордонних сільських територій як середовища продукування сільськогосподарських та інших важливих товарів, а також вирішення соціальних проблем мешканців села не лише в регіональному, але і в транскордонному контексті.

Сьогодні дедалі більшої важливості набуває удосконалення менеджменту сталого розвитку сільських територій, зростає вагомість сільськогосподарських дорадчих служб та інтенсифікація екологічного агровиробництва. Виникає необхідність формування нових систем поширення сільськогосподарських знань та інформації. Приватний сільськогосподарський товаровиробник потребує кваліфікованого інформаційного забезпечення і порад щодо ведення господарства у сучасних ринкових умовах. Існує потреба в налагодженні якісного консультаційного й інформаційного обслуговування і надання допомоги в ефективному веденні господарської та маркетингової діяльності.[2]

До основних завдань, пов'язаних з реалізацією соціально-економічного потенціалу відповідної сільської території прикордонного регіону та нарощуванням цього потенціалу в умовах поглиблення транскордонного співробітництва та європейської інтеграції відносять дослідження місткості транскордонного ринку збуту сільгосппродукції, стимулювання збуту товарів і послуг, які виробляються в межах сільської території – на транскордонному ринку; популяризація інвестиційних пропозицій сільської території серед потенційних внутрішніх і закордонних інвесторів, включаючи використання інвестиційно-інноваційного потенціалу транскордонних ринків товарів і послуг.

Прикордонні території областей Західного регіону України, як такі, що знаходяться у безпосередній близькості до ринків країн-членів ЄС першими стикаються з проблемами, зумовленими поглибленням європейської інтеграції, а саме: посиленням експансії дешевших (і далеко не завжди

якісніших) сільгосппродуктів із-за кордону через активізацію прикордонної (у т.ч. човникової) торгівлі, втрату частини кадрового потенціалу сільського господарства через міграцію кваліфікованих працівників за кордон та їх «вимивання» в сегменти прикордонної торгівлі і громадської діяльності (робота в структурах єврорегіонів та громадських організацій, які реалізують прикордонні проекти за грантові кошти ЄС).

На жаль, протягом останніх кількох десятиріч специфіка економічного розвитку прикордонних сільських територій України та інших країн, що межують з ЄС, формувалася таким чином, що під впливом низки деструктивних чинників соціального та побутового характеру, спричинила до виникнення суттєвих деформацій у структурі їх економічної діяльності. Основним джерелом заробітку для місцевих мешканців була і залишається прикордонна човникова торгівля, часто іллегальна, яка забезпечує економічний добробут (виживання) значної частини сільського населення.

Таким чином, з метою нарощування потужності економічного розвитку сільських територій у більшості прикордонних регіонів на основі їх господарської диверсифікації така специфіка суттєво знижує потенціал аграрного виробництва та можливість використання місцевих земельних і людських ресурсів.

Це актуалізує необхідність проведення наукових досліджень, пов'язаних із пошуком фундаментальних причин низької ефективності втілюваної в Україні економічної політики з метою наближення рівня розвитку українського аграрного сектору та сільських територій до стандартів ЄС.

Список використаних джерел:

1. Кравців І.К. Маркетинг сільських територій прикордонного регіону в умовах нових викликів європейської інтеграції [Текст] : автореф.дис.канд.екон. наук: 08.00.05 / Кравців І.К.; НАН України, ДУ «Ін-т регіон. дослідж. ім.М.І.Долішнього НАН України. - Львів, 2017. - 231 с.
2. Остапчук А.Д. Рівень розвитку сільських територій як індикатор сталості аграрного сектору / А. Д. Остапчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elibrary.nubip.edu.ua/8563/1/OAD.pdf>
3. П'ясецька-Устич С.В. Генезис спільної аграрної політики ЄС: перспективи та ризики для України / С.В.П'ясецька-Устич [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2016/16-2016/7.pdf>